«8D02207 – Музей ісі және ескерткіштерді қорғау» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған **Әшімова Салтанат Әлиякпарқызының «Материалдық емес мәдени мұраларды сақтау және музейлендіру (отандық және шетелдік тәжірибелерді салыстырмалы сараптау)»** тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми

РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ПІКІРІ

р/н №	Өлшем шарттар	Өлшем шарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	1.1 «Материалдық емес мәдени мұраларды сақтау және музейлендіру (отандық және шетелдік тәжірибелерді салыстырмалы сараптау)» атты диссертациялық зерттеу қазіргі мемлекеттік бағдарламаларға толық сай келеді. Сонымен бірге гуманитарлық ғылымдар саласындағы музей ісі, ескерткіштерді қорғау, этнографияның өзекті мәселелері және мәдениет, өнер саласындағы пәнаралық зерттеулер бағыттарына байланысты ғылыми мәселелерді шешуге көмегі болады.
		1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету); 2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету); 3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді	3) С.Ә. Әшімованың ұсынып отырған диссертациясы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылы, 23 наурыздағы №248 «Қазақстан Республикасы жоғарғы білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» қаулысының 3 тарауына сәйкес жоғарғы техникалық комиссияның 2023-2025 жылдарға арналған ғылымды дамытудың 10 басым бағытының бірі болып бекітілген «Әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар саласындағы зерттеулер» бағытына сай келеді.
2	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Аталған ғылыми жұмыс ғылымға елеулі үлес қосады, маңыздылығы айқындалған. Диссертацияда келтірілген әрбір ғылыми нәтиже, қорытынды және түйіндеме материалдық емес мәдени мұраларды

			сақтау және музейлендіру мәселелеріне арналған отандық және шетелдік ғылыми зерттеулерді кешенді талдау негізінде жасалған. Автор зерттеу барысында материалдық емес мәдени мұра объектілерін сақтау, құжаттау және оларды музей кеңістігінде ұсынуды отандық және шетелдік тәжірибелермен салыстыра отырып, олардың жаңалық дәрежесін негіздеген. Диссертациялық жұмыстың негізгі қағидалары теориялық тұрғыдан дәлелденіп, тәжірибелік маңызға ие екендігімен ерекшеленеді және аталған саладағы ғылыми білімді толықтырады. Салтанат Әлиякпарқызы диссертациялық жұмысында отандық музейлердің қорларында сақталған жәдігерлерді музейлендіру мәселесін басқа шетелдік музейлермен салыстырып сараптайды.
3	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	Диссертациялық зерттеу С.Ә. Әшімованың тарапынан дербес түрде жоғары ғылыми деңгейде орындалып, қойылған мақсаттар мен міндеттерге сәйкес кешенді зерттеліп, талдау жүргізілген. 3.1 Жоғары.
4	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.	Зерттеудің өзектілігі Қазақстанның 1992 жылы 22 мамырда Біріккен Ұлттар Ұйымына мүше болып енуімен қатар ЮНЕСКО Халықаралық ұйымының белді мүшесі, ЮНЕСКО Конвенцияларын ратификациялаған тарап ел ретінде Қазақстаннан Дүниежүзілік мәдени және табиғи мұра тізіміне – 6, материалдық емес мәдени мұра тізіміне – 14, биосфералық резерваттар желісіне – 15, «Әлем жады» деректі мұра тізіліміне – 4 ескерткішінің және атаулы мерейтойлар күнтізбесіне 27 ұсынысының енгізілуі Қазақстанның Әлем елдері арасындағы саяси-мәдени ықпалдастығының зор екенін айғақтайды. Бұл диссертациялық зерттеу – материалдық емес мәдени мұраларымызды әлем деңгейінде кешенді түрде ғылыми айналымға енгізудегі алғашқы ғылыми еңбектердің бірі. 4.1.1 Негізделген.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды:	Әшімова Салтанаттың ғылыми еңбегінің мазмұны зерттеу тақырыбының мәнін толық ашып көрсетеді. Диссертациялық жұмыс

		1) айқындайды; 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды.	кіріспеден, үш тараудан, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен, қосымшалардан тұрады. Қосымшада диссертанттың авторлық коллаждары берілген. 4.2.1 Диссертациялық жұмыстың мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды. Жұмыстың мазмұны тақырыпты толығымен ашады.
		4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.	Диссертациялық зерттеудің мақсаты мен міндеттері таңдалған тақырыпқа толықтай сәйкес келеді. ЮНЕСКО МЕММ Конвенциясының қалыптасуының тарихи алғышарттарын талдау, ЮНЕСКО-ның мәдени мұраны қорғау қызметіндегі Қазақстанның орнын айғақтау, Қазақстанмен және шет елдердің ЮНЕСКО МЕММ-ді қорғау, сақтау қызметіндегі өзара ықпалдастығын, тәжірибелерді сараптауға қойылған мақсаттары жұмыстағы міндеттерін айқын ашып көрсетеді. 4.3.1 Сәйкес келеді.
		4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) ішінара байланысқан; 3) байланыс жоқ.	Әшімова Салтанат Әлиякпарқызының диссертациялық жұмысының барлық бөлімдері мен тұжырымдары өзара тығыз байланысып, ғылыми жұмыстың логикалық құрылымы бірізділікпен сақталған. Жекелеген тараулар мен тараушалар арасындағы мазмұны жағынан бір-бірімен байланысқан әрі жүйелі түрде ұйымдастырылған. 4.4.1 Толық байланысқан.
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау ішінара жүргізілген; 3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ.	С.Ә. Әшімованың диссертациялық зерттеу жұмысы соңғы уақытта жазылған Қазақстандағы ескерткіштану, оны қорғау және музейтану саласындағы әдіснамалық тұрғыдан ерекше құнды ғылыми еңбектердің бірі екенін атап өткен жөн. МЕММ контекстуалдық талдау әдісімен және олардың тарихи-этнографиялық маңызын саралау негізінде кешенді зерттеуге мүмкіндік берді. Сонымен қатар, зерттеу барысында МЕММ типологиясын жүйелеудің жаңа әдістері қолданылып, олар алғаш рет әлемдік ескерткіштану, музейтану, музейлендіру тәжірибелерімен өзара байланыста қарастырылады. Диссертациялық жұмыстың нәтижелері Қазақстан музейтану ғылымының дамуына елеулі үлес қосып, болашақта елдің басқа да

			музей, ескерткіш қорларын зерттеу барысында өз жалғасын табады деп сенеміз. 4.5.1 Сыни талдау бар.
5	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертацияда келтірілген әрбір ғылыми нәтиже, қорытынды және түйіндеме материалдық емес мәдени мұраларды сақтау және музейлендіру мәселелеріне арналған отандық және шетелдік ғылыми зерттеулерді кешенді талдау негізінде жасалған. Автор зерттеу барысында материалдық емес мәдени мұра объектілерін сақтау, құжаттау және оларды музей кеңістігінде ұсынуды отандық және шетелдік тәжірибелермен салыстыра отырып, олардың жаңалық дәрежесін негіздеген. Диссертациялық жұмыстың негізгі қағидалары теориялық тұрғыдан дәлелденіп, тәжірибелік маңызға ие екендігімен ерекшеленеді және аталған саладағы ғылыми білімді толықтырады. 5.1.1 Толығымен жаңа.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем	Жұмыста алынған нәтижелер мен қорытындылар барлық бөлімдердің мазмұнын ашады және жоғары сенімділік дәрежесімен сипатталады. Нәтижелер үлкен теориялық және тәжірибелік мәліметтерді жалпылау арқылы алынған. Алынған нәтижелердің негізділігі мен сенімділігі күмән туғызбайды, себебі зерттеудің заманауи музейлендіру, сақтау, қорғау, музейлік этнография әдістерін пайдалана отырып талдаулар жүргізіліген. Диссертациядағы қорытындылар негізделген және логикалық түрде жұмыстың мазмұнынан шығады. 5.2.1 Толығымен жаңа.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа;	Диссертациялық жұмыс «8D02207 – Музей ісі және ескерткіштерді қорғау» мамандығы бойынша Философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған және гуманитарлық бағыт бойынша әзірленген және техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдерін талқылауды талап етпейді.

		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	
6	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research (куолитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	С.Ә. Әшімованың диссертациялық жұмысында негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген.
7	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет: 7.1 Ереже дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес. 7.2 Тривиалды ма? 1) иә; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес. 7.3 Жаңа ма? 1) иә; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес. 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес. 7.5 Мақалада дәлелденген бе?	Диссертациялық жұмыста С.Ә. Әшімова зерттеудің ғылыми әлеуеті мен құндылығын айқындайтын жеті негізгі тұжырымды қорғауға ұсынады. 1-қағидат. ЮНЕСКО-ның 1972 жылы қабылданған Дүниежүзілік мәдени мұра мен табиғи мұраны қорғау Конвенциясы мен ескерткіштерді қорғауға бағытталған әлемдік бағдарлы құжаттары МЕММ Конвенциясының қалыптасуына тарихи алғышшарт болды, Қазақстанның ЮНЕСКО Конвенцияларын ратификациялап, Мәдени мұра, Биосфералық резерват, Әлем жады, МЕММ тізіміне мұраларды енгізуі, Үкіметаралық комитет жұмысына қатысуы, Қазақстанның Халықаралық аренадағы тарихи орнының зор екенін айғақтығын автор халықаралық құжаттарды сараптамадан өткізіп көрсеткен. Бұл автордың ғылыми айналымға енгізген тың тұжырымдарының бірі. 7.1.1 Дәлелденді 7.2.2 Тривиалды емес 7.3.1 Қағидаттар жаңа 7.4.3 Қолдану деңгейі кең 7.5.1 Иә. 2-қағидат. Әлем елдерінің ЮНЕСКО МЕММ Конвенциясын ратификациялауының, әлем елдерінің аталған Конвенцияға қосылуының статистикалық базасын жасау, әлем елдерінің МЕММ халықаралық бағыт ретінде қабылдауын талдау, МЕММ Үкіметаралық комитетке мүшелік етуі Конвенцияға қатысушы елдердің ЮНЕСКО-дағы қызметін және мәдени халықаралық

		1) иә; 2) жоқ 3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	ықпалдастыққа байланысты жанжақты талдап, басқа мемлекеттердің тәжірибесімен салыстыра отырып зерттеген. 7.1.1 Дәлелденді 7.2.2 Тривиалды емес 7.3.1 Қағидаттар жаңа 7.4.3 Қолдану деңгейі кең 7.5.1 Иә. 3-қағидат. Конвенцияға қатысушы мемлекеттердің МЕММ дамыту ісін нормативтік-құқықтық құжаттар арқылы реттеуі, ЮНЕСКО қалыптастырған халықаралық-құқықтық актілер мәдениеттің тұрақты дамуына негіз болады, қазіргі таңда Конвенцияға қатысушы 157 мемлекеттен 849 МЕММ ЮНЕСКО тізіміне енуі әлем елдерінің Конвенцияны қарқынды ратификациялауы мен оны қорғау, сақтау ісіндегі белсенділігінің айғағы ретінде Салтанат Әшімова қазақстаннан еңген ескерткіштерді, мәдени мұраларымызды этнограф, тарихшы және халықаралық сарапшы ретінде қарастырған. 7.1.1 Дәлелденді 7.2.2 Тривиалды емес 7.3.1 Қағидаттар жаңа 7.4.3 Қолдану деңгейі кең 7.5.1 Иә. 4-қағидат. ЮНЕСКО МЕММ қорғау, сақтау ісі арқылы мемлекетаралық ықпалдастық, мәдениетаралық диалог, тұрақты даму мен бейбітшілікті сақтауды қамтамасыз ету жолдарын нақты мысалдар есебінде керемет жақсы келтірген. Диссертанттың шет тілдерін жетік білуі осы сұрақтарды қарастыруда астарлы саясаттыңда бейбіт өмірде немесе қақтығыс кезеңдерде қалай жүзеге асатынын көрсете білген. 7.1.1 Дәлелденді 7.2.2 Тривиалды емес 7.3.1 Қағидаттар жаңа 7.4.3 Қолдану деңгейі кең

			7.5.1 Иә. 5-қағидат. МЕММ «тірі ескерткіш» ретінде қарап, ұғымының негізгі компоненттерінің типі, санаты, бағыттары қарастырылып, есепке алу, тіркеу, құжаттау, Ұлттық тізімді қалыптастыру, Халықаралық қорғауға ұсыну жолдарын керемет дәлелдә талдап, мәдени мұраның қоғам үшін маңыздылығын айғақтайды, әрісі этнология, ұлттық архитектура, музейтану ғылымының деректік базасы, тарихи және тарихи-этнографиялық деректер корпусының нақтылық пен көрнекілік жағынан айырықша категориясы ретінде де үлкен рөл атқаратынын көрсеткен. 7.1.1 Дәлелденді 7.2.2 Тривиалды емес 7.3.1 Қағидаттар жаңа 7.4.3 Қолдану деңгейі кең 7.5.1 Иә. 6-қағидат. МЕММ-ді модельдеу функциясының музей қызметі жүйесіне енуі, музей арқылы сақтау, «ескерткіш» ретінде ұсынуды талдау, МЕММ қауымдастық ортада «тірі мұра» ретінде сақтау, қорғау, оны халыққа ұсыну жолдарының әдіснамалық моделі оның алуантүрлілігін, музей қызметінің көпкешенділігін танытуды ұтымды ұсынған. Қазіргі әлеуметтік және мәдени антропологияның озық тәжірибелеріне сүйене отырып, зерттеуші музей саясатын қайта қарастыру қажеттігін негіздейді. Атап айтқанда, музейлік коллекцияларды әлемдік ғылыми айналымға енгізу, олардың өркениеттік кеңістіктегі ғылыми маңызын арттыру бағытында жүйелі жұмыстар жүргізу қажеттілігі атап көрсетіледі. 7.1.1 Дәлелденді 7.2.2 Тривиалды емес 7.3.1 Қағидаттар жаңа 7.4.3 Қолдану деңгейі кең 7.5.1 Иә.

			7-қағидат. МЕММ туристік дестинациядағы ролі мен орнын айғақтау ішкі және сыртқы туристерді тұрақтандыруды, этнотуризмді бәсекеге қабілетті етуді қамтамасыз етуді диссертант Салтанат Әшімова қазіргі кезеңде бүкіл әлем жаһандану үрдісіне ұшырауына байланысты ұлттық құндылықтардың әлеуеті әлсіреп жатқандығы, осы жайтқа байланысты ұлттық сананы, сол арқылы ұлттық болмысты сақтаудың ең ұтымды жолдарының бірі де, бірегейі музейлік құндылықтарды зерттеудің қажеттілігі өз алдына, оларды ең алдымен, көпшілік арасында, әсіресе, өскелең ұрпақтарға дәріптеудің еліміздегі мәдени жұмыстың іргелі бағытына айналу қажеттілігін ғылыми негіздейді. 7.1.1 Дәлелденді 7.2.2 Тривиалды емес 7.3.1 Қағидаттар жаңа 7.4.3 Қолдану деңгейі кең 7.5.1 Иә. Зерттеу тақырыбы бойынша: 5 мақала Қазақстан Республикасының білім беру және ғылым саласындағы бақылау комитетімен бекітілген тізімдегі басылымдарда; 2 мақала - Scopus/WoS мәліметтер базасына енген журналдарда; 5 мақала-баяндама Халықаралық конференцияларда; 1 шетелдік кітап тарауы; 2 мақала БАҚ, танымдық басылымдарда және 3 авторлық куәлігі бар.
8	Дәйектілік қағидаты. Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған: 1) иә; 2) жоқ	Диссертациялық жұмыстың маңызды артықшылықтарының бірі – оның әдіснамалық негізінің тереңдігі мен жан-жақтылығы. Автор, ең алдымен, тәжірибелі маман ретінде музей ісінің барлық функционалдық аспектілерін терең меңгерген. Сонымен қатар әлем деңгейіндегі институционалдық, аксиологиялық, статисткалық әдістерді қолданған. Ол музей жүйесіндегі тіркеу, олардың ғылыми айналымға енгізу, сақтау, көрме сияқты күрделі процестерді кәсіби деңгейде игерген. 8.1.1 Иә.
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану	Диссертациялық зерттеу нысаны ретінде Қазақстанның материалдық емес мәдени мұра бірегей және қайталанбас музей, этнографиялық

		арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) иә; 2) жоқ	материалдарын құрағандықтан, қазіргі заманғы компьютерлік технологияларды пайдалануды қажет етпейді. Диссертациялық зерттеудің өзінде компьютерлік технологиялар арқылы деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістері пайдаланылмаған. 8.2.2 Жоқ.
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) иә; 2) жоқ.	С.Ә. Әшімова жүргізген ғылыми зерттеу практикалық тұжырымдармен қатар, маңызды теориялық қорытындыларды да қамтиды. Солардың ішінде ең бастысы – МЕММ зерттеу ісінде теориялық ұстанымдар 2003 жылғы Конвенцияны қабылдаумен байланысты және оны автор мұқият түсіндіру, тарату ісіне орай қарастырады («ғылыми жаңашыл идеялар», терминологиялық талдауда, этнолингвомәдени және т.б.). 8.3.1 Иә.
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған.	С.Ә. Әшімова өз диссертациялық жұмысында барлық тұжырымдары мен қорытындыларын тарихи және этнографиялық дереккөздермен жүйелі түрде дәлелдеп, зерттеу тақырыбына сәйкес ғылыми әдебиеттерге сілтеме жасаған. Ол ғылыми сөздіктерге, арнайы энциклопедияларға (мысалы, Қазақтың этнографиялық категориялар, ұғымдар мен атауларының дәстүрлі жүйесі. Энциклопедия. – Алматы, 2017. Т.1-5), каталогтарға, жетекші мамандардың ғылыми монографиялары мен мақалаларына сүйене отырып жазған. Пайдаланылған әдебиеттердің аясы кең және тақырыпты барынша ашуға мүмкіндік береді. Әдебиеттер тізімі талаптарға сай рәсімделген. 8.4. Расталған.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз.	Пайдаланылған ғылыми әдебиеттер мен дереккөздердің тізімі 220 библиографиялық сипаттамадан тұрады. Бұл пайдаланылған әдебиеттер тізімі диссертация тақырыбы мен сұраныстарына сәйкес келеді. Ерекше атап өтерлік жайт – автор МЕММ саласындағы арнайы әдебиеттерді, соның ішінде каталогтарды, әдістемелік

			нұсқаулықтарды және басқа да дереккөздерді ғылыми айналымға енгізгені диссертация құндылығын арттырады. 8.5. Жеткілікті.
9	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: 1) бар; 2) жоқ	Диссертациялық зерттеу, сөзсіз, теориялық маңызға ие. Қазіргі жаһандық үрдістер ұлттық мемлекеттердің рөлін қайтадан алдыңғы қатарға шығарып отырғандықтан, диссертант көтерген мәселелер алдағы уақытта өзектілігін одан әрі арттыра түседі. Бұл тақырыптың маңыздылығы оның пәнаралық сипаты арқылы да айқындалады. Ұлттық мәдени мұраны насихаттау, сақтау, музей ісін дамыту және этнографиялық деректерімізді ғылыми айналымға енгізу мәселелері жақын болашақта тарихшылар, мәдениеттанушылар, саясаттанушылар және басқа да мамандар тарапынан кеңінен талқыланатын өзекті зерттеу нысанына айналатыны еш күмән тудырмайды. 9.1.1 Маңызы бар.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) иә; 2) жоқ.	Диссертацияның практикалық маңызына келетін болсақ, ҚР Мәдениет және ақпарат министрлігінің МЕММ қорғау комиссиясының мүшесі ретінде 2013 жылғы алғашқы ҚР МЕММ Ұлттық тізіміне өзгерістер енгізіп, қайта толықтыруға байланысты 2024 жылы «Қазақстан Республикасының Материалдық емес мәдениет мұрасы Ұлттық тізімін» қалыптастыру жұмыс комиссиясының мүшесі ретінде қатысып, Ұлттық тізімге енген мұраларды құжаттау арқылы өндірістік қолданысқа енгізу жұмыстарының негізгі этаптарын жүзеге асырған. 9.2.1 Иә.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Практикалық ұсыныстар толығымен жаңа және заманауи ғылыми зерттеу әдістемесіне негізделген. Олар тек жергілікті тарихи, этнографиялық материалға бейімдеуді қажет етеді. Диссертация нәтижелері халықаралық сарапшылар, этнографтар, музейтанушылар, жергілікті атқарушы қызметкерлерге және басқа да мамандарға тиімді пайдалануға толықтай мүмкіндік береді.

			9.3.1 Толығымен жаңа.
10	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Зерттеу жұмысының академиялық жазу сапасы жоғары деңгейде. Автор ғылыми ойларын қисынды әрі жүйелі түрде жеткізіп, зерттеу нәтижелерін нақты тұжырымдайды. Диссертация мазмұны көркем әрі сауатты қазақ ғылыми тілінде баяндалып, ғылыми орта мен кәсіби мамандарға бағытталған. Мәтінде грамматикалық және стилистикалық қателер кездеспейді, барлық редакциялық талаптар қатаң сақталған. Жалпы диссертацияның академиялық жазылу сапасы бойынша: – зерртеу теориялық әдістемелік тұрғыдан жақсы жазылған; – диссертациялық жұмыс жоғары деңгейде академиялық стильдің талаптарына сай жазылған; – диссертацияя орфографиялық қателер жоқ; – жазу академиялық сапасы жоғары; – бөлімдер мен тараулар ұтымды пропорция сақтаған; 10.1. Жоғары
11	Диссертацияға ескертулер		С.Ә. Әшімованың диссертациялық жұмысына қатысты ескертулер жоқ. Ұсыныс ретінде. болашақта осы диссертациялық зерттеудің аясында бүкіл Түркі тілдес халықтар арасындағы материалдық емес мәдени мұраларды сақтау және музейлендіру мәселесіне арналған ғылыми жоба дайындау дұрыс болар. Әрине, бұл ұсыныс С.Ә. Әшімованың диссертацияға берілген оң бағаны еш төмендетпейді
12	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған		Диссертациялық жұмысына байланысты 5 мақала Қазақстан Республикасының білім беру және ғылым саласындағы бақылау комитетімен бекітілген тізімдегі басылымдарда; 2 мақала - Scopus/WoS мәліметтер базасына енген журналдарда; 5 мақала-баяндама Халықаралық конференцияларда; 1 шетелдік кітап тарауы; 2 мақала БАҚ, танымдық басылымдарда және 3 авторлық куәлігі бар.

	жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)		
13	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)		Әшімова Салтанат Әлиякпарқызының «Материалдық емес мәдени мұраларды сақтау және музейлендіру (отандық және шетелдік тәжірибелерді салыстырмалы сараптау)» тақырыбындағы дайындалған диссертациялық жұмысы ҚР ҒЖБМ Ғылым және жоғарғы білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитетінің талаптарына сәйкес орындалған, толық аяқталған жұмыс және «Дәрежелер беру» қағидаларына толық сәйкес келеді деп есептеймін. Сондықтан, «8D02207 – Музей ісі және ескерткіштерді қорғау» мамандығы бойынша Философия докторы (PhD) дәрежесін беру туралы шешімімді ұсынамын.

Ресми рецензент:

«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КеАҚ
Археология және этнология кафедрасының доценті,
тарих ғылымдарының кандидаты

З. О. Ибадуллаева

Қолын куәландырамын
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ
ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАДР ҚЫЗМЕТІ